

PODNO BJELASICE U BERANAMA

Podno planine Bjelasice, u opštini Berane, obišli smo nekoliko sela, Lubnice, Kurikuće i Glavace, kao i divno izletišta Jelovicu, bilježeći aktivnosti kojima se ljudi bave, privređujući od seoskog turizma, živeći od poljoprivrede, držeći ribnjake, sakupljajući ljekovito bilje...

Prvo smo posjetili domaćinstvo Kljajića u Lubnicama. Kako bi poljoprivredu i turizam značajnije uvezala, Regionalna razvojna agencija za Bjelasicu, Komove i Prokletije je radila na unapređenju seoskog turizma, birajući najatraktivnije lokacije, najbolja domaćinstva i pružena im je podrška u uređenju njihovih kuća i promociji ponude.

Sela u podnožju pitome Bjelasice, u dolinama Tare i Lima, među najljepšima su u Crnoj Gori. Ne izdvaja ih samo ljepota ambijenta. Svi planinski biseri ovog područja su sa visokim vrhovima pod snijegom, gustim šumama, livadama i pašnjacima, mnoštvom izvora i rječica, a odlikuje ih zbijenost kuća i tradicionalna sačuvana arhitektura. Poznata su po vrijednim, izuzetno gostoljubivim, srdačnim i toplim domaćinima i vrhunskoj hrani. Selo Lubnice u opštini Berane odavno je poznato planinarima i ljubiteljima prirode. Kroz njega vode putevi, pješačke i biciklističke staze, ka atraktivnim turističkim destinacijama. Kod domaćina su se prolaznici i gosti uvijek mogli snabdjeti namirnicama, a sada mogu

da prenoće ili borave na gazdinstvima. Dobar primjer seoskog turizma u Lubnicama je kuća Kljajića, na 10 km od gradskog jezgra.

Maja ima supruga i četvero djece i priča nam svoje iskustvo. -Kuća je stara blizu 100 godina, naslijedili smo je. Muž je kao pčelar boravio u raznim zemljama i ugledajući se na njih, uvidio da bi se i ova kuća mogla renovirati, no nijesmo imali novca, a služila nam je kao magacin. Kuću smo renovirali tako što smo se 2014. prijavili na konkurs Rokfeler fondacije „Zelena ideja“ za šta nam je ponuđeno 10 hiljada dolara. U svemu tome nam je pomogla Jelena Krivčević iz Regionalne razvojne agencije, koja je prepoznala da to možemo. Pratila je nas, kao i nekoliko domaćinstava iz ovog kraja. Od dobijenog novca nijesmo mogli da sredimo cijelu kuću, kako bi ostala autentična starinska i drvena i da posluži za turizam. Kasnije nam pomoglo je ministarstvo putem konkursa, uz povraćaj dijela sredstava, i zato smo ovako uspjeli da je sredimo.

U kuću, koja je kao iz bajke, najčešće dolaze gosti iz Francuske i ostali stranci, više mlađi nego stariji, koji su oduševljeni.

-Dolaze da vide prirodu, da upoznaju narod, da probaju našu hranu, kojom su oduševljeni tako da smo mi zadovoljni. Prve gosti bili su Bugari. Vjerovali ili ne, prvenstveno zato što ja nijesam vjerovala u tu priču, nijesam mogla zaspati, kad su prvi turisti odsjeli, a ja mislim i selo, jer je bilo za nas to nešto novo. I komšija je sa tim krenuo, kad i mi. Mještani im iznose zdravicu, izađu u susret turistima kad naiđe nevjeme dok obilaze planinu. Ljetos smo imali 4 tone šargarepe, a gosti su nam bili Francuzi kojima je bio zalutao kofer, pa nijesu imali garderobu. Tražili su da pomognu. Iako su se isprljali u bašti bez čizama, uživali su u tome. Pomagali su i oko malina. Hoće da učestvuju u pripremi hrane, a najviše vole, da im ispričate što je što od hrane, od čega je meso, da li mi to jedemo. Najviše uživaju kad ja i moja djeca sjednemo da jedemo sa njima. Prvi gosti obično dođu krajem aprila, a posljednji gosti su tu krajem septembra. Ovdje je hladno u jesen, pa je tada kraj sezone. Djeca mi pomažu, a pošto su različitog uzrasta, znam da će uvijek jedno ostati da pomogne u ovome. Sve više vjerujem da se može živjeti na selu bar jedan dio godine, jer mi inače živimo u gradu. Pozivam sve ljude koji misle da je ovo nemoguće, da ljudi neće doći kod njih, kao što sam i ja mislila, da ako imaju nešto što nemaju drugi, da pokušaju vjerujući u to, mada mogu tek vjerovati jednog dana kad neko dođe kod njih.

Izgradnja puta Berane - Lubnice - Kolašin u značajnoj mjeri će doprinijeti valorizaciji prirodnih potencijala Bjelasice i čitavog sjevera Crne Gore. Na 7,5 km od Lubnica, dakle skoro 18 km od Berana, nalazi se planina Jelovica, divno izletišta koje je dio Bjelasice i koje se nastavlja na kolašinske katune i Ski centar. Vlasnik hotela Momo Pešić je iz ovog kraja, podigao je hotel prije šest godina i još dovršava njegov izgled. Novac stečen u maloj privredi u Beranama želio je da uloži u svoj kraj.

-Kad sam ja išao u školu, u Lubnicama bilo je negdje oko 400 učenika, a sada ih je 10 puta manje. Ovdje ima blizu 300 vikendica i stanova, dva su izvorišta – Kurmurija i Jelovica, a gdje se sastaju dobijaju naziv Bistrica. Radim svega 3,5 mjeseca, dovde jeste asfaltni put, ali se još radi, pa će njegovim završetkom biti samo 6 km do skijališta u Kolašinu, dok je sada 14 km.

U selu Kurikuće posjećujemo Vladana Šekularca koji ima ribnjak na svom imanju. U blizini je rijeka Suvodo, čista izvorska voda stiže u ribnjak, temperatura ljeti ne prelazi 12, a zimi se ne spušta ispod 5 stepeni, što je idealno za uzgoj kalifornijske i potočne pastrmke. Za dvije godine je proizvedeno 15 tona, a planira da bude i 20 tona. Radi i na formiranju mrestilišta, kako bi proizveo riblju mlađ. Iz najveće ljubavi je Vladan ovo napravio, doživljava ribnjak kao odmor od svega, a ima i koristi.

Još višičije, na 16 km od centra Berana je selo Glavaca koje se nalazi na istočnim obroncima planine Bjelasice, na 1200 metara nadmorske visine. Asfaltni put ide do sela, a od sela ka zaseocima i planini, putevi su makadamski. Ne saobraća se često, što znači da je zagađenost vazduha, vode i prirode, nepostojeća. Ljekovito bilje sakuplja Nada Božović sa suprugom, koje otkupljuje od njih firma iz Bara. Poslije skoro dvije decenije u školstvu, učiteljica Nada zarađuje od prirode već šest godina.

-Kad sakupimo od seljana i osušimo 100 džakova po 50 kg, dođu za njih agenti iz Bara, a dvije ture pravimo za godinu. Tu imamo, pokazuje nam, mnogo ljekovitih trava. Osim ovih, imamo još puno biljaka koje beremo i njima otpremamo. Od maja krenemo sa travom ivom, koprivom, zovom, sve dok počne snijeg. Kopamo korijenje, maslačka, zečijeg trna, čička, na to smo se sad bazirali. Pravimo i sirće od divlje jabuke i sušimo je. Mi dosta teško radimo ovo jer nemamo uslova da smjestimo sve, a poboljšali bi to proširenjem prostora za sušenje i skladištenje, i za to bi konkurisali kod ministarstva. Ovo nam je jedini prihod. Lijepo nam je, u prirodi smo, ne zavisimo od šefa, radimo i odmorimo koliko hoćemo.

Na još većoj koti, 1200 m.n.v. u Glavacama upoznajemo Milosava Božovića predsjednika Seoskog odbora, koji kaže da u selu ima 30 kuća gdje ljudi stalno žive, prvenstveno od poljoprivrede i stočarstva, a u novije vrijeme počeli su da niču zasadi voća i aronije.

-Putevi su loši, ali se nekako borimo, jer nijesmo zapošljeni, da bi se nečim drugim prehranili. Djece ima, pa i škola radi, ako Bog da, biće ih i više od dvoje u školi. Živim sa bratom i snahom i njihovo dvoje malo djece, u zajednici živimo. Imamo 100 ovaca, 7-8 krava, 2 konja. Izdižemo ljeti na planinu, na 1800 metara nadmorske visine, i moram nešto da vam naglasim, da je moj sinovac od mjesec i po dana izašao na planinu Bjelasicu, kao i naša Nikolina od pola godine. To je, ja mislim, jedini slučaj, koji može biti u ove krajeve. Bogato je ovo selo i rijedak primjer da se ovoliko ljudi bavi stočarstvom i voćarstvom. Daće Bog da sve krene na bolje. Sinovac Radan Božović studira veterinu u Beogradu, ima 4 krave, neke koze i tako, povukla ga je želja za tom školom, dako dadne Bog da postane i on doktor...

Opijeni nestvarno lijepom i čistom prirodom u jesen, objavljujemo se u društvu djece, a saznajemo ohrabrujući podatak, da je 40 odsto stanovništva do 20 godina. Pored mene djevojčica koja se, vjerovali ili ne, zove Bjelasica, čije ime dovoljno govori o najvećoj zahvalnosti njenih roditelja ovom kraju sa brojnim bogatstvima.